

Σπέρνοντας το Μέλλον – Συγκομίζοντας ποικιλομορφία

Καλούμε μια πανευρωπαϊκή εκστρατεία σχετικά με τους σπόρους ώστε να σταματήσει η επέκταση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επί των φυτικών ποικιλιών και το μονοπώλιο σπόρων από πολυεθνικές εταιρείες. Υποστηρίζουμε τις μη γενετικά τροποποιημένες ποικιλίες σπόρων, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι γεωργοί θα έχουν το δικαίωμα να κρατούν σπόρους τους από τις δικές τους καλλιέργειες, καθώς και το να τους ανταλλάσσουν και μεταπωλούν. Ζητούμε πλήρη διαφάνεια στον τομέα των σπόρων και για την διατροφική αυτάρκεια.

Χωρίς να γίνεται δημόσια αντιληπτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αρχίσει να αναθεωρεί τη νομοθεσία της Ε.Ε. σχετικά με την εμπορία σπόρων από το 2008. Η αναθεώρηση θα τεθεί σε ισχύ το 2010 και θα είναι υποχρεωτική για όλα τα κράτη μέλη. Έχοντας στόχο την “βελτίωση της νομοθεσίας” θέλει να μειώσει τη γραφειοκρατία στη νομοθεσία σπόρων και να τυποποιηθούν οι σχετικοί νόμοι. Η Εμπορία σπόρων στην Ε.Ε. ρυθμίζεται σήμερα από 12 οδηγίες, οι οποίες εφαρμόζονται με διαφορετικό τρόπο σε κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιδιωτικές εταιρείες επιφορτίστηκαν την αξιολόγηση της ισχύουσας νομοθεσίας, υπό την εποπτεία της Arcadia, μία συμβουλευτική εταιρεία η οποία συχνά έχει εργαστεί για την βιομηχανία των γ.τ.ο..

Από τον καιρό που θεσπίστηκαν οι πρώτοι νόμοι σχετικά με την εμπορία σπόρων την δεκαετία του '60, η βιομηχανία σπόρων έχει αναπτυχθεί σε μια διεθνή επιχείρηση. Οι δέκα μεγαλύτερες εταιρίες σπόρων σε όλο τον κόσμο ελέγχουν τώρα του 67% της αγοράς, μεταξύ των οποίων βρίσκονται η Monsanto, Bayer, Syngenta και Limagrain. Αυτές εφαρμόζουν έντονες πιέσεις ως λόμπι στην Ε.Ε. για την νέα νομοθεσία, προς υπεράσπιση των συμφερόντων τους.

Νέα γραφειοκρατία για παλιές ποικιλίες σπόρων

Μέχρι πρόσφατα, η εμπορία σπόρων μη εγγεγραμμένων ποικιλιών δεν υπόκεινται, στις περισσότερες χώρες, σε κανέναν έλεγχο. Τον Ιούνιο του 2008, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε μια οδηγία σχετικά με την διατήρηση ποικιλιών σιτηρών και πατάτας. Αυτή η οδηγία υποτίθεται ότι θα ρυθμιζε την εμπορική κυκλοφορία φυλών ζώων, φυτικές ποικιλίες προσαρμοσμένες σε τοπικές συνθήκες καθώς και εκείνες που κινδυνεύουν με εξαφάνιση. Αυτό περιλαμβάνει τις περισσότερες ποικιλίες βιολογικής γεωργίας καθώς και αυτές που αναπτύσσουν οι αγρότες μόνοι τους. Ανάλογες οδηγίες για τις καλλιέργειες κηπευτικών και τις ερασιτεχνικά αναπτυσσόμενες ποικιλίες αναμένεται να ακολουθήσουν.

Αρχικά οι προτάσεις οργανώσεων που δουλεύουν για τη διατήρηση και ανάπτυξη της βιοποικιλότητας των καλλιεργειών και τη βιολογική γεωργία είχαν εισακουστεί, ως κομμάτι της διαδικασίας προετοιμασίας, ωστόσο δεν υιοθετήθηκε σχεδόν τίποτα από τις προτάσεις τους. Αντ' αυτού, η οδηγία παρόλο

τον τίτλο της “σχετικά με την διατήρηση των ποικιλιών”, δεν συνάδει καθόλου με τον σκοπό της, το να σταματήσει δηλαδή την απώλεια αγροτικής βιοποικιλότητας και την απλοποίηση της νομοθεσίας περί σπόρων. Από την μία επιτρέπει σε ιδιοσποροπαραγωγούς να καταχωρήσουν τοπικές και βιολογικές ποικιλίες, έχει δημιουργήσει ωστόσο υπερβολικά γραφειοκρατικά εμπόδια, ενώ υπάρχει και ο σοβαρός κίνδυνος ότι θα απαγορευτεί η κυκλοφορία των μη καταχωρημένων ποικιλιών. Τα κράτη μέλη της Ε.Ε. είναι υποχρεωμένα να ενσωματώσουν μια τέτοια οδηγία στην εθνική τους νομοθεσία.

Τρεις προϋποθέσεις είναι ιδιαίτερα παράλογες και συνεπάγονται έντονες ελεγκτικές επιβολές:

- **Απόδειξη της σπουδαιότητας της συγκεκριμένης ποικιλίας για τη διατήρηση των φυτογενετικών πόρων.**
- **Παραγωγή και διανομή των τοπικών σπόρων η οποία να περιορίζεται μόνο στις περιοχές καταγωγής τους.**
- **Ποσοτικό περιορισμό της καλλιέργειας των ποικιλιών σε αναλογία με τις εμπορικές ποικιλίες.**

Αγορά ανταλλαγής σπόρων στο Halle, Γερμανία, Μάιος 2007

Αυτό έχει σκοπό να εμποδίσει τους εναλλακτικούς σπόρους από το να ανταγωνίζονται ακόμη κι ένα μικρό μέρος της αγοράς σπόρων. Είναι πιθανό ότι μόνο λίγες ποικιλίες θα θεωρηθούν, με οικονομικούς όρους, άξιες να ξεπεράσουν τα γραφειοκρατικά εμπόδια που απαιτούνται για την καταχώριση τους. Όλες οι άλλες ποικιλίες θα καθιστούν έτσι εκτός νόμου. Χώρες όπως η Τουρκία και η Ρουμανία θα είναι επηρεαστούν ιδιαίτερα. Ένα μεγάλο μέρος της των κοινών ποικιλιών τους δεν είναι καταχωρημένες στους καταλόγους της Ε.Ε. Λόγω του ότι οι γεωργοί και κηπουροί παράγουν και εμπορεύονται τους δικούς τους σπόρους. Για τις χώρες αυτές η ισχύουσα οδηγία θα έχει καταστροφικές συνέπειες.

Τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής βιομηχανίας σπόρων που εκπροσωπούνται σε όλες τις ηπείρους από τη Διεθνή Ένωση για την Προστασία Νέων Φυτικών Ποικιλιών (UPOV). Εάν αυτή η ισχυρή οργάνωση καταφέρει να επιβάλει τα συμφέροντά της, θα οδηγήσει σε νόμους παρόμοιο με τη προαναφερθείσα ευρωπαϊκή οδηγία. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα την απαγόρευση των τοπικών ποικιλιών.

Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας σε όλες τις καλλιέργειες;

Οι εταιρείες σπόρων απαιτούν την ενίσχυση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Ισχυρίζονται ότι χάνουν αυτή τη στιγμή το 40% των εν δυνάμει αγορών λόγω “παράνομης αναπαραγωγής”, όπως την ονομάζουν, καθώς και με τη σποροπαραγωγή των μη-καταχωρημένων ποικιλιών.

Η γενετική μηχανική προσφέρει στην βιομηχανία είναι την ιδανική λύση για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας τους, καθώς οι γενετικά τροποποιημένες ποικιλίες μπορούν να πατενταριστούν και να εντοπιστούν στα χωράφια. Οι γεωργοί δεσμεύονται με συμβόλαια και μπορούν να μηνυθούν για παράνομη αναπαραγωγή ανά πάσα στιγμή αν η εταιρεία βρει ίχνη του πατενταρισμένου γενετικού υλικού στα χωράφια τους. Οι αγωγές της Monsanto κατά του Percy και Luise Schmeiser είναι οι πιο γνωστές από τις πολλές περιπτώσεις στη Βόρεια Αμερική.

Παρ' όλη την διαδεδομένη αντίσταση κατά της γενετικής μηχανικής στην Ευρώπη, η βιομηχανία σπόρων ασκεί πιέσεις προκειμένου να αυξηθεί η αποδοχή των γ.τ.ο.. Αρνούνται να αναλάβουν την ευθύνη για τη επιμόλυνση και εμμένουν σε θέσπιση ποσοτικών ορίων που επιτρέπουν την περιορισμένη γενετική μόλυνση σε καλλιέργειες χωρίς γ.τ.ο. χωρίς αυτό να αναγράφεται στην ετικέτα (αυτή την στιγμή 0.9%, ακόμα και στις βιολογικές καλλιέργειες).

Δεδομένου ότι η αντίσταση στη γενετική μηχανική αναπτύσσεται, οι εταιρείες σπόρων ψάχνουν άλλες λύσεις για την επίτευξη των στόχων τους. Στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων για τις νέες νομοθετικές ρυθμίσεις σχετικά με την εμπορία σπόρων, ζητούν οι ποικιλίες να ταυτοποιούνται μέσω μιας γενετικής

ακολουθίας, γνωστή και ως Μοριακή Σήμανση. Αν και αυτό αφορά την προστασία των φυτικών ποικιλιών και όχι η εμπορία τους, έχουν εισηγηθεί ώστε αυτή να ενσωματωθεί στο νέο νόμο περί εμπορίας σπόρων. Η Μοριακή Σήμανση, θα επιτρέψει τις εταιρείες να αναγνωρίζουν τις ποικιλίες τους στο χωράφι και να αποφευχθεί η εκ νέου σπορά τους το επόμενο έτος. Ωστόσο, αυτές οι γενετικές αλληλουχίες θα μπορούσαν να εμφανιστούν και να εντοπιστούν σε ένα γειτονικούς αγρούς, λόγω της άθελης διασταύρωσης και γονιμοποίησης των φυτών.

Πατέντες στις φυτικές ποικιλίες

Οι εταιρείες σπόρων έχουν ήδη υποβάλει αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας σχετικά με μη γενετικά τροποποιημένα φυτά. Παραδείγματα είναι η ντομάτα που δεν μαραγκιάζει (EP 1211926 B1), το αντικαρκινογόνο μπρόκολο (EP 1069819 B1) και ένα πεπόνι με ιδιαίτερα υψηλή περιεκτικότητα σε ζάχαρη (EP 1587933 B1). Σε αντιδιαστολή έχουν υπάρξει ευρείς διαμαρτυρίες κατά αυτών των αιτήσεων για διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Με την εφαρμογή των Μοριακών Δεικτών, οποιαδήποτε καλλιέργεια θα μπορεί να πατεντοποιηθεί και κάθε αντίσταση εναντίον τους καθίστανται άχρηστες.

Οι εταιρείες θέλουν να επωφεληθούν από το πατεντάρισμα των φυτικών ποικιλιών είτε είναι γενετικά τροποποιημένες είτε όχι. Έχουν γίνει τα ακόλουθα αιτήματα προς την ΕΕ:

- **Την επέκταση του νόμου περί ευρεσιτεχνίας σε όλες τις υπάρχουσες ποικιλίες φυτών χάρη σε μια αδειοδότηση που να επιτρέπει την αναγνώριση όλων των ποικιλιών στο χωράφι μέσω των μοριακών δεικτών.**
- **Ένα σύστημα που να επιτρέπει στις εταιρείες σπόρων να διενεργεί από μόνη της τους απαραίτητους ελέγχους πριν από την καταχώρηση νέων ποικιλιών.**
- **Την απαγόρευση των ιδιοπαραγόμενων ποικιλιών και του πολλαπλασιασμού τους από τους αγρότες για λόγους γενετικής διάβρωσης, ανταγωνισμού και υγειονομικών κινδύνων.**
- **Την επέκταση των μονοπωλιακών δικαιωμάτων των εταιρειών στις εγγεγραμμένες ποικιλίες από 25 έως 30 χρόνια.**

Η γεωργία θα γίνει έτσι πλήρως εξαρτημένη από λίγες εταιρείες σπόρων οι οποίες, χωρίς να προκαλεί έκπληξη, πρόκειται είτε για τις ίδιες τις μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες χημικών προϊόντων είτε συνδέονται στενά με αυτές. Οι σπόροι τους απαιτούν χημικά λιπάσματα, φυτοφάρμακα και εντατική άρδευση, δηλαδή, μια ενεργοβόρα και εξαρτώμενη από τα ορυκτά καύσιμα εντατική γεωργία. Αγρότες που εξαρτώνται από τέτοια συστήματα αυτά ήδη πληρώνουν πέντε φορές υψηλότερες περισσότερα για λιπάσματα και άλλα χημικά καθώς και για τους ίδιους τους σπόρους.

Η σημερινή παγκόσμια κατάσταση μας αναγκάζει να επαναπροσδιορίσουμε

Οι επερχόμενες αποφάσεις σχετικά με τους σπόρους που πρόκειται να πάρουν στις Βρυξέλλες δεν αφορούν μόνο τους αγρότες και τις εταιρείες σπόρων. Είναι σημαντικές για την τροφή όλων μας. Γι' αυτό θέλουμε οι ιδέες μας να είναι μέρος μιας ευρείας δημόσιας συζήτησης.

Οι σπόροι είναι η βάση της ζωής. Η ποικιλία τους έχει θρέψει την ανθρωπότητα εδώ και χιλιάδες χρόνια. Οι σπόροι που έχουμε κληρονομήσει από τις προηγούμενες γενιές είναι ένας πολύτιμος θησαυρός και είναι ζωτικής σημασίας για την διατροφική αυτάρκεια. Η προστασία αυτής της κληρονομιάς θα έπρεπε να είναι και ο στόχος αυτών των νέων νόμων σχετικά με τους σπόρους.

Αντί να προωθεί υψηλής ενεργοβόρες μονοκαλλιέργειες και φυτά που εξαρτώνται από χημικά προϊόντα, η Ε.Ε. πρέπει να πρέπει να ενθαρρύνει τις τοπικά προσαρμοσμένες ποικιλίες. Αυτό θα οδηγούσε και σε μεγαλύτερη διάθεση των διάφορων φυτικών ποικιλιών αντί για έναν περιορισμένο αριθμό ποικιλιών εντατικής καλλιέργειας σε μια αχανή παγκόσμια αγορά. Οι τοπικές ποικιλίες δεν πρέπει να περιορίζονται και να αποκλείονται από την ευρύτερη αγορά. Αντίθετα ο πολλαπλασιασμός τους θα πρέπει να προωθηθεί.

Χρειαζόμαστε μια αλλαγή στην γεωργική πολιτική. Το γεγονός ότι τα ορυκτά καύσιμα εξαντλούνται σημαίνει ότι η βιομηχανική γεωργία δεν έχει πραγματικό μέλλον. Ωστόσο, η γεωργία μπορεί να κινηθεί έξω από υψηλή ενεργειακή εξάρτηση της με τη βοήθεια της ποικιλομορφίας των καλλιεργειών. Η γονιμότητα του εδάφους πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα, αντί να καταστρέφουμε τα εδάφη μας, με την υπερβολική χρήση χημικών λιπασμάτων που παράγουν μεγάλες ποσότητες του οξειδίου του αζώτου (αέριο του θερμοκηπίου κατά πολύ ισχυρότερο από το διοξείδιο του άνθρακα).

Η παραγωγή τροφίμων απαλλαγμένα από γ.τ.ο. απαιτεί και μη γ.τ. σπόρους. Ως εκ τούτου ζητάμε μηδενική ανοχή της γενετικής επιμόλυνσης στους μη γ.τ. σπόρους, καθώς και την αρχή ότι ο ρυπαίνων πρέπει να πληρώνει.

Η αναθεώρηση της νομοθεσίας για την εμπορία των σπόρων είναι μια ευκαιρία για μεγαλύτερη διαφάνεια. Όλες οι μέθοδοι επιλογής, συμπεριλαμβανομένης της γενετικής μηχανικής, πρέπει να δηλώνονται κατά την εγγραφή μιας ποικιλίας. Με τον τρόπο αυτό, ένα ενημερωμένο κοινό μπορεί να προστατευτεί καλύτερα από άγνωστους κινδύνους.

Όλα τα παραπάνω πρόκειται για φιλόδοξους στόχους. Η επιτυχία τους εξαρτάται πρώτα απ' όλα από το δικαίωμα

των αγροτών να παράγουν, την επαναχρησιμοποιούν και να εμπορεύονται σπόρους δικιάς τους συγκομιδής. Η φυτική ποικιλομορφία δεν είναι προϊόν ενός εργαστηρίου, αλλά ανθρώπων σε όλο το κόσμο οι οποίοι με τους κήπους και τους αγρούς τους έχουν εξασφαλίσει ότι οι σπόροι θα προσαρμόζονται σε τοπικές συνθήκες και σε ένα μεταβαλλόμενο κλίμα. Η

καλλιέργεια της ποικιλομορφίας πρέπει και πάλι να γίνει η βάση της διατροφής μας. Αυτό πρέπει να ορίζονται σαφώς στη νέα ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Η UPOV πρέπει να αλλάξει τις πολιτικές της και να σεβαστεί τα δικαιώματα των αγροτών, όπως αυτά ορίζονται από τη Διεθνή Συνθήκη για τους Φυτογενετικούς Πόρους για τη Διατροφή και τη Γεωργία (ITPGRFA). Η Συνθήκη αυτή έχει υπογραφεί από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για 40 χρόνια, η χημική και σπόροπαραγωγική βιομηχανία υποστήριζε ότι καταπολεμά την πείνα. Ωστόσο η πείνα αυξήθηκε καθώς η γεωργία γινόταν όλο και πιο βιομηχανοποιημένη. Πριν από ένα χρόνο, "Παγκόσμια Αγροτική Έκθεση" της Παγκόσμιας Τράπεζας (IAASTD, η Διεθνής Αξιολόγηση της Γεωργικής Γνώσης, της Επιστήμης και Τεχνολογίας για την Ανάπτυξη), δήλωσε ότι μικροί αγρότες έχουν τη μεγαλύτερη συμβολή στη διατροφική επάρκεια του κόσμου. Οι τετρακόσιοι επιστήμονες από όλο τον κόσμο, οι οποίοι συνέταξαν την έκθεση IAASTD συνιστούν μια διαρθρωτική αλλαγή στην αγροτική πολιτική, που να ευνοεί την γεωργία μικρής κλίμακας και περισσότερες ποικιλομορφίας.

Προτάσεις για μια πανευρωπαϊκή εκστρατεία

Η παρούσα καμπάνια έχει ξεκινήσει από οργανώσεις οι οποίες ήδη ασχολούνται με την προστασία των τοπικών, παραδοσιακών ή παραμελημένων ποικιλιών, καθώς και από μικρές γεωργικές οργανώσεις σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Ελπίζουμε ότι πολλές ομάδες και κοινωνικά κινήματα που δεν είναι ειδικοί στον τομέα αυτόν θα συμμετάσχουν σε αυτήν την καμπάνια για τους σπόρους. Μαζί πρέπει να εμποδίσουμε το να γίνουν τα βασικά στοιχεία της διατροφικής επάρκειας μας μια απλή πηγή κέρδους λίγων πολυεθνικών εταιρειών. Πρόκειται για μια αποκεντρωμένη εκστρατεία με δράσεις που οργανώνονται και συντονίζονται σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο. Τέτοιες δραστηριότητες μπορούν να ανακοινώνονται και να παρουσιάζονται στην ιστοσελίδα μας.

“Σπέρνοντας το μέλλον”: το περασμένο έτος στην Ελβετία, σαράντα αγρότες κάλεσαν ανθρώπους της περιοχής τους για να συγκεντρωθούν και να σπείρουν ένα χωράφι με τα χέρια, μια τοπικά προσαρμοσμένη ποικιλία. Επέλεξαν αυτόν τον τρόπο για να ζητήσουν την παράταση του μορατόριουμ κατά της γενετικής μηχανικής. Αυτού του είδους η εκδήλωση συμβάλλει στην προώθηση του διαλόγου μεταξύ αγροτών και καταναλωτών. Μια μέρα σαν αυτό μπορεί να οργανωθεί από πολλούς ανθρώπους με πρόσβαση σε γη.

Οι Ευρωπαϊκές εκλογές διεξήχθησαν τον Ιούνιο του 2009. Θελήσαμε να ενημερώσουμε τα νέα μέλη της επιτροπής για τη γεωργία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την προβλεπόμενη νέα νομοθεσία της Ε.Ε. Για τους σπόρους και τις επικίνδυνες συνέπειές της. Τους καλούμε να πάρουν θέση.

Προκειμένου να συμμετάσχουν όσο το δυνατόν περισσότεροι άνθρωποι στην συζήτηση για τη νέα νομοθεσία των σπόρων είμαστε συλλογή υπογραφών για την καμπάνια “Σπέρνοντας το Μέλλον – Συγκομίζοντας ποικιλομορφία”. Κάθε είδους οργανισμοί και ομάδες μπορούν να υπογράψουν, επίσης, την αναφορά

Παρόμοιες πρωτοβουλίες για τους σπόρους προωθούνται και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Τον Μάρτιο του 2010 πραγματοποιήθηκε το 5ο Ευρωπαϊκό Σεμινάριο για τους Σπόρους στο Graz (Αυστρία) σχεδιάζοντας μια συντονισμένης δράσης στις Βρυξέλλες για την παράδοση των πρώτων υπογραφών.

Πρώτες υπογραφές

IG Saatgut (network for GMO-free seeds and breeding), Germany AbL, Arbeitsgemeinschaft bäuerliche Landwirtschaft (Οργάνωση μικρών αγροτών), Germany Interessengemeinschaft Nachbau (Πρωτοβουλία κατά της νομοθεσίας απαγόρευσης της ιδιοπαραγωγής σπόρων), Germany BUKO-Kampagne gegen Biopiraterie (Καμπάνια κατά της βιοπειρατίας), Germany European Civic Forum.

Για περισσότερες πληροφορίες:
Jürgen Holzapfel, European Civic Forum,
Stubbendorf 68, 17159 Dargun
email: info@saatgutkampagne.org
www.saatgutkampagne.org

Δράσης “Σπέρνοντας το μέλλον” στο Lützelsee-Hombrechtikon /ZH στην Γερμανία, Οκτώβριος 2008